

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Ничкалюка Віталія Григоровича «Академік АН УРСР К. Г. Воблий – вчений і організатор економіко-географічної науки та цукрово-бурякової кооперації (перша половина XX століття)», подану на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.07 – історія науки й техніки

Характерною рисою українського суспільства, що оновлюється, є зростаюча зацікавленість до історії науки й техніки, зокрема, й до вивчення наукового доробку видатних вітчизняних вчених-економістів, котрі самовіддано працювали задля розвитку науки та освіти в Україні. За останні роки з'явилися дослідження, що висвітлюють розвиток науки та освіти через вивчення та осмислення наукової, організаційної та освітньої діяльності видатної особистості.

Одним з таких досліджень є дисертація В.Г. Ничкалюка, що присвячена комплексному дослідженню наукової, організаційної та освітньої діяльності академіка Академії наук УРСР К. Г. Воблого (1876 – 1947) та його внеску у розвиток економічної географії та цукрово-бурякової кооперації у першій половині XX століття.

Творча постать професора К. Г. Воблого тривалий час залишалася невивченою і невідомою широкому загалу.

Аналіз досліджень і публікацій щодо розвитку економічної науки в Україні в першій половині XX ст. та внеску у її розвиток одного з відомих вітчизняних вчених-економістів, академіка К. Г. Воблого показав, що комплексної оцінки його творчого внеску в розвиток економічної наукової думки не було.

Попередні дослідники даної проблеми торкалися фрагментарно, діяльність вченого висвітлена недостатньо, багато її аспектів ще залишилися недослідженими і майже не використовувались в контексті наукових осмислень проблем історії науки й техніки.

Обравши для дослідження актуальну тему, дисертант приділив значну увагу цілісному науково-історичному аналізу наукової, організаційної, та

освітньої діяльності академіка К. Г. Воблого, відтворенню його внеску в розвиток вітчизняної економіко-географічної науки та цукрово-бурякової кооперації України в першій половині ХХ ст., що має як теоретичне, так і практичне значення.

Дослідження, що стало основою дисертаційної роботи, виконане автором відповідно до загального напрямку наукових досліджень Інституту історії аграрної науки, освіти та техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН України і є складовою частиною науково-дослідних тем: «Науково-організаційні та регулятивні засади інноваційної діяльності в системі аграрної науки: теоретико-методологічні, історико-наукознавчі, архівні, бібліографічні аспекти дослідження» (номер державної реєстрації 0116U002102) та «Методологічні та організаційні засади управління системою інноваційно-інвестиційного розвитку аграрної науки: історико-концептуальний аспект» (номер державної реєстрації 0116U002103).

Автором дисертаційної роботи чітко і лаконічно сформульовано мету досліджень, визначено об'єкт, предмет та хронологічні межі дослідження, подано наукову новизну, практичне значення дослідження та особистий внесок здобувача.

У відповідності до поставленої мети були сформульовані і розв'язані дослідницькі задачі, що дозволило дисертанту досягти поставленої мети.

Наукові положення, теоретичні та практичні висновки, викладені в дисертації, є достовірними та належним чином обґрунтованими.

Достовірність досліджень підтверджується відповідною джерельною базою, до якої входять документи із архівних фондів, опубліковані наукові та науково-публіцистичні праці професора К. Г. Воблого, енциклопедичні, довідникові, статистичні та періодичні видання. Основною групою джерельної бази дисертаційного дослідження було вивчення документів із архівних фондів. Усього опрацьовано 20 справ, 8 описів, 9 фондів 5 вітчизняних архівів. Низка важливих документів виявлена в архівах вищих навчальних закладів, де працював професор К. Г. Воблий. Аналіз джерельної бази дозволив автору дослідження репрезентувати наукову спадщину

академіка К.Г. Воблого, виділити ті праці, які є найбільш значимими для подальшого розвитку вітчизняної економічної науки та цукрово-бурякової кооперації та висвітлити маловідомі факти з біографії вченого.

Ґрунтовність проведених досліджень базується на поєднанні загальнонаукових та спеціальних історичних методів дослідження. Застосування сучасних методів і принципів дослідження дозволило об'єктивно й комплексно висвітлити життєвий шлях та професійну діяльність К. Г. Воблого, проаналізувати й систематизувати наукові праці вченого, забезпечити репрезентативність масиву зібраного матеріалу, надати обґрунтовані висновки.

Методологічні підходи і принципи історичного пошуку сприяли комплексному дослідженню проблеми.

Не викликає заперечень загальна архітектура наукового узагальнення: вона є продуманою, логічною, науково мотивованою.

В дослідженні правомірно проведено аналіз наукової, освітньої та організаційної діяльності академіка К. Г. Воблого.

Науково-організаційну та освітню діяльність К. Г. Воблого автором дослідження розділено на три умовні періоди: I період (1896–1906) – формування наукового світогляду вченого під час навчання у Варшавському університеті; II період (1907–1918) – науково-педагогічна діяльність в Університеті Святого Володимира та Київському комерційному інституті; III період (1919–1947) – науково-організаційна діяльність в Українській (Всеукраїнській) академії наук УСРР/УРСР, Інституті економіки та Держплані. Кожний з періодів характеризується своїми творчими пошуками та досягненнями.

За результатами аналізу наукової спадщини професора К. Г. Воблого автором дисертаційного дослідження було систематизовано праці вченого за тематичними рубриками і розділено їх на два періоди. До першого періоду (1901–1931) автор відніс наукові праці з економічної географії, політичної економіки, статистики, економіки страхування, земельних питань, сільськогосподарської кооперації, цукрової промисловості, а до другого (1932–1947) – із проблем Дніпра, економічного районування, організації праці

науковця та проведення меліоративних робіт.

Автором дослідження встановлено, що академік К. Г. Воблий – фундатор економіко-географічної науки та цукрово-бурякової кооперації в Україні. Професором К. Г. Воблим сформовані власні авторські судження про економічну географію як науку, яка, на його думку, описує економічну діяльність з погляду її географічної зумовленості. Результати досліджень були використані в посібнику «Экономическая география Украины» (1919), який витримав декілька перевидань і є актуальним і донині.

Дисертантом доведено, що науковий доробок К. Г. Воблого з питань цукрово-бурякової кооперації та цукрової промисловості є досить важливим для дослідників-економістів та істориків аграрної науки, адже він допомагає зрозуміти загальну картину зародження, становлення та розвитку однієї із основних галузей аграрного виробництва України, вивчення якого дозволить відродити споконвічно пріоритетну галузь економіки України та вивести її на європейський конкурентоспроможний рівень.

Автором дослідження виявлено, що у наукових працях К. Г. Воблого помітне місце відводиться вирішенню земельних питань. Узагальнюючий висновок К. Г. Воблого з цього питання зводиться до того, що наділення землею усіх бажаючих відчутно знизить продуктивність сільськогосподарського виробництва.

Ничкалюком В.Г. встановлено, що значна кількість публікацій К. Г. Воблого присвячена меліорації земель та вирішенню проблем освоєння Дніпра.

Результати аналізу, проведені автором дослідження, показали, що праці видатного українського вченого-економіста, академіка К. Г. Воблого, були широко відомі як на теренах України, так і за їх межами і мотивовано кваліфікуються як неоціненний науковий скарб вітчизняної науки.

В дисертації також підкреслюється значний внесок К. Г. Воблого в науково-педагогічну і науково-організаційну діяльність та популяризацію здобутків вітчизняної економіко-географічної науки.

У дослідженні справедливо і аргументовано наголошується, що прогрес

поступу і розвитку науки здійснюється в процесі неухильної діяльності обдарованих талантів, конкретних особистостей, які служать потугами в піднесенні новаторських простежень, що дозволило визначити роль і значення академіка К. Г. Воблого, зокрема, у розвитку вітчизняної економічної науки початку ХХ ст.

Висновки дисертації базуються на узагальненні та критичному підході до опрацювання значного масиву фактів з різних джерел, що вимагає комплексне дослідження у такій галузі як історія науки й техніки. Вони логічні й виважені.

Цінність і новизна наукових положень дисертаційного дослідження полягає в тому, що воно є насправді першим комплексним дослідженням наукової, освітньої й організаційної діяльності та творчої спадщини академіка К. Г. Воблого. Це дослідження сприяло: збагаченню історії науки й техніки України, зокрема історії економічної науки; введенню до наукового обігу низки маловідомих архівних джерел і документальних видань; виявленню факторів, що вплинули на формування наукового світогляду К. Г. Воблого; умовному розділенню на періоди його творчої діяльності, що дозволило послідовно показати його роль для економіко-географічної науки, цукрово-бурякової кооперації, наукових інституцій та установ; систематизації наукових праць вченого, яка дозволила довести їх вагоме значення для розробки питань економічної науки, статистики, цукробурякової кооперації, економічної географії, комплексного освоєння Дніпра, внутрішньої і зовнішньої торгівлі, ведення народного господарства та цукрової промисловості; розкриттю особливостей науково-освітньої діяльності вченого; з'ясуванню ролі вченого в діяльності Академії наук УРСР; оцінці його науково-організаційної діяльності в Інституті економіки Академії наук УРСР; удосконаленню бібліографії наукових праць К. Г. Воблого та літературних джерел про нього; доповненню джерелознавчої бази за рахунок запровадження до наукового обігу маловідомих джерел; подальшому розвитку напряму наукової роботи щодо відтворення творчої спадщини видатних вчених-економістів, діяльності Академії наук УРСР та вищих навчальних закладів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у

виявленні маловідомих сторінок науково-організаційної діяльності академіка К. Г. Воблого в галузі економіко-географічної науки та цукрово-бурякової кооперації у першій половині ХХ століття.

Результати дослідження можуть бути використані науковцями при підготовці узагальнюючих праць та навчальної літератури з історії вітчизняної науки й техніки та її окремих напрямів, а також у навчальному процесі при вивченні історії економічної науки. Економіко-географічне районування, розроблене вченим, не втратило актуальності й донині, а досвід кооперації може бути використаний для подальшого покращення економічного зростання держави.

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису виконана державною мовою на достатньому науковому рівні. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які логічно пов'язані між собою, що свідчить про комплексний підхід до розв'язання поставленої мети, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

Основні положення та результати дисертаційної роботи містяться у 8 публікаціях, 5 з яких опубліковані у наукових фахових виданнях, що входять до переліку МОН України, із них 1 публікація в іноземному журналі, 3 тези доповідей – у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Опубліковані автором праці за темою дисертації відповідають змісту дослідження і у них відображені положення, висновки і пропозиції, що систематизовані в представленій дисертаційній праці.

У цілому результати дослідження мають достатню апробацію серед спеціалістів на наукових конференціях.

Зміст автореферату відображає основні положенням і результати дисертації.

Водночас проаналізоване дисертаційне дослідження не позбавлене окремих недоліків та дискусійних питань, а саме:

1. Дисертаційна робота значно б виграла, якби в ній був проведений аналіз праць зарубіжних авторів, що досліджували історію розвитку економічної науки.

2. Пункт 4 висновків носить дещо інформативний характер.
3. В авторефераті дисертації не відображено практичне значення отриманих результатів.
4. Бажано було б провести дослідження щодо учнів і послідовників академіка АН УРСР К. Г. Воблого.
5. Автору не вдалось уникнути ряду стилістичних огріхів, перевантаження тексту мовними конструкціями, в яких подекуди губиться послідовність викладу авторської думки.

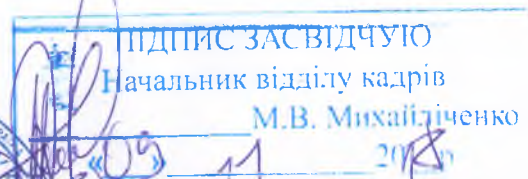
Проте висловлені зауваження мають частковий характер і не знижують загалом позитивної оцінки виконаної роботи.

Отримані результати науково обгрунтовані і забезпечують вирішення наукового завдання – комплексне висвітлення науково-організаційної діяльності та творчої спадщини академіка К. Г. Воблого, що необхідно для об'єктивного відтворення становлення та розвитку вітчизняної економічної науки та цукрової промисловості.

Загальний висновок. Аналіз дисертації, автореферату та публікацій автора дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження «Академік АН УРСР К. Г. Воблий – вчений і організатор економіко-географічної науки та цукрово-бурякової кооперації (перша половина ХХ століття)» є завершеною, самостійною науковою працею, характеризується цілісністю змісту, має наукову новизну та практичне значення, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» та паспорту спеціальності 07.00.07 – історія науки й техніки, а її автор – Ничкалюк Віталій Григорович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата історичних наук зі спеціальності 07.00.07 – історія науки й техніки.

Офіційний опонент:

доцент кафедри тракторів, автомобілів та
біоенергосистем Національного університету
біоресурсів і природокористування України,
кандидат історичних наук, доцент



О.П. Деркач